

Posudek na bakalářskou práci Elišky Morávkové: Pohádka a propaganda: 50. léta české kinematografie, FHS UK 2018, 53 stran.

Předložená bakalářská práce je věnována zajímavé a celkem atraktivní problematice ideologického působení prostřednictvím pohádek. Ačkoli není bakalářská práce tematicky zcela originální, přináší podnětné postřehy v souvislosti s uchopením motivů českých pohádek v ideologické rovině nastupujícího poúnorového režimu.

Bakalářská práce je rozdělena do čtyř částí. V úvodu autorka osvětluje svou motivaci k výběru tématu a nastiňuje strukturu a cíle bakalářské práce. Vlastní text se následně dělí na dvě části teoretickou a praktickou. S ohledem na obsah a zaměření práce nepovažuji toto členění za zcela šťastné. Bakalářskou práci uzavírá shrnující závěr a seznam použitých zdrojů. V rámci teoretické části se autorka snaží nastínit politický kontext doby a úlohu umění a kinematografie v budované socialistické společnosti. Stručný a poněkud povrchní nástin politického vývoje je určen spíše nezasvěcenému čtenáři. Tomu odpovídá i výběr zdrojové literatury. Současně je však nutné poukázat, že podrobné zpracování by poněkud přesáhlo rámec a zaměření bakalářské práce. Autorka tak na řadě míst sklouzává ke schematickým a ne zcela přesným formulacím. Těmto nedostatkům však nepřikládám zásadní význam.

V praktické části autorka přistupuje k podrobnějšímu zpracování výzkumných otázek vymezených na s. 30. Je zřejmé, že ve vztahu k tématu vyvstávají mnohé další otázky např. důvody, které vedly poúnorový režim k natáčením pohádek s kladným pohledem na (vybrané) představitele feudalismu, či k přetrvávající oblíbenosti snímků, které v podstatě patří k předním zástupcům tvorby 50. let v běžném televizním vysílání. Autorka však byla do jisté míry limitována rozsahem bakalářské práce a současně jí tak zůstává dostatečný prostor téma dále rozvíjet. Pro vlastní analýzu autorka zvolila pět filmových pohádek, natočených mezi lety 1951 až 1959. Z výběru poněkud vybočuje dvoudílný film Jana Wericha a Martina Friče *Císařův pekař, Pekařův císař*, který není běžně do žánru pohádka zařazován a s největší pravděpodobností toto pojetí nebylo vlastní ani jeho autorům. Autorka si je však této skutečnosti vědoma (s. 29). Za celkem originální považuji autorčino rozhodnutí přistoupit k výběru pohádek podle kritéria současné divácké oblíbenosti. Ačkoli by bylo bezesporu z odborného hlediska žádoucí podrobit rozboru všechny pohádky vzniklé ve zkoumaném období, tak s ohledem na typ práce je výběr, který zahrnuje tvorbu z celého zkoumaného desetiletí pochopitelný. Je zřejmé, že kritéria pro výběr se nabízelo více. Autorka, ačkoli se nezaměřovala na důvody současné oblíbenosti snímků, zvolila kritérium, které odráží současný pohled společnosti. Z pohledu historika se jedná o netradiční postup, který však do jisté míry odráží současné rozrušování hranic mezi vědními obory. Pravděpodobně i při zvolení jiných měřítek výběru by autorka nedospěla k zásadně odlišným zástupcům.

Kladně hodnotím skutečnost, že autorka při zpracování bakalářské práce sáhla i po pramenech uložených v Národním filmovém archivu. Jednalo se sice jen o dílčí sondu, přesto je však žádoucí na ni poukázat. Dále by se nabízela sonda do materiálů KSČ uložených v Národním archivu. Autorka jako začínající badatelka se neuchránila chyb řady mladých badatelů a poněkud podcenila kritiku pramene plného ideologického balastu. Současně je však zřejmé, že recenze jsou pro začínajícího badatele náročným pramenem. Je však velmi pravděpodobné, že při další badatelské práci, kdy již bude mít autorka více zkušeností, bude k pramenům přistupovat kritičtěji. Autorčiny závěry sice nejsou nijak překvapivé, ale jsou srozumitelně formulovány a ukazují schopnost autorky k odborné práci a formulování jejich výsledků.

V rámci obhajoby bakalářské práce by se autorka mohla vyjádřit k teoretickému pojetí pohádek v rámci kulturního vývoje. Toto uchopení v textu chybí a pomohlo by i doplnit autorčiny závěry. Pohádky mají v českém kulturním prostředí mnohasetletou tradici, svým

důrazem na poctivost, čestnost, apod. jsou ideální pro nové politické řády 20. století, stejně jako pro hodnoty křesťanství, v nichž jsou obvykle ukotveny. Tradičním motivem je narušení vlády dosavadních elit a jejich nahrazení běžným člověkem, který se odlišuje právě svými dobrými vlastnostmi.

Kriticky se musím vyjádřit k práci s prameny a literaturou. Respektuji, že autorka zvolila zkrácenou verzi citací. Považuji však za vhodnější používání poznámek pod čarou, které jsou přehlednější a u historických prací obvyklé. U řady odkazů autorka opomenula uvést čísla stránek, orientace v případném zdroji je tak velmi obtížná. Také po jazykové stránce by bylo žádoucí na textu více zapracovat. Větší důraz by měl být kladen i na používání odborného jazyka. Z řady možných dílčích připomínek a formulačních nepřesností je též možné poukázat na nejednotné psaní názvu u filmu *Císařův Pekař, Pekařův císař* (na s. 29 ve dvou variantách).

Na závěr mohu konstatovat, že studentka předvedla ve své bakalářské práci průměrný badatelský výkon. Prokázala, že je schopna na základě literatury a částečně též pramenů zpracovat souvislý odborný text. Předložený text bakalářské práce podle mého názoru splňuje základní nároky kladené na bakalářské práce. S ohledem na nedostatky, na které jsem se pokusil poukázat v posudku, navrhuji hodnocení *d o b ř e*.

V Praze 28. srpna 2018

Doc. PhDr. et JUDr. Jan Štemberk, Ph.D.